

УДК 351.86

Солопенко Тетяна Василівна*

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ НА ОБОРОНУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ (НА ПРИКЛАДІ США, РОСІЇ І УКРАЇНИ)

Анотація. Стаття присвячена дослідженню питання фінансування видатків на оборону та їх достатності для розширення оборонно-промислового комплексу (ОПК) України та забезпечення обороноздатності країни. Проаналізовано видатки бюджетів на ОПК України, США і Росії та запропоновано їх оптимальну структуру в Україні. Відображено головні економічні проблеми в розвитку ОПК України сьогодні, проаналізовано причини та можливі варіанти їх вирішення.

Ключові слова: Національна оборона, видатки бюджету, оборонно-промисловий комплекс, озброєння та військова техніка.

Вступ. Оборонно-промисловий комплекс (ОПК) є однією із найважливіших галузей економіки країни, яка потребує інвестування, оскільки даний комплекс є засобом який забезпечує обороноздатність країни, її недоторканість та охорону суверенітет держави. Окрім охоронних функцій дана галузь може і розвивати економіку країни, шляхом торгівлі продуктами ОПК.

Постановка задачі. Зацікавленість держави у розвитку оборонного комплексу збільшує надходження з бюджету, що в свою чергу сприяє удосконаленню військової техніки та забезпеченню надійної безпеки країни. Ситуація, яка склалась в Україні сьогодні, а саме зазіхання на кордони країни та прямі військові дії з боку держави сусіда, змушує замислитись про важливість збільшення видатків з бюджету України на розвиток ОПК.

Згідно Военної доктрини України «метою військово-промислової політики з підготовки держави до збройного захисту національних інтересів є розвиток оборонно-промислового комплексу, підтримка технічного оснащення Збройних Сил України (ЗСУ) та інших військових формувань на рівні сучасних вимог, зокрема шляхом розроблення, випробування, виробництва, модернізації військової та спеціальної техніки» [1].

Україна одержала у спадщину від колишнього СРСР близько 700 оборонних підприємств із загальною чисельністю працівників близько 1,5 млн чол. У новій Україні стан оборонних підприємств змінився докорінно. Видатки вітчизняного бюджету на технічне оснащення Збройних Сил протягом багатьох років були символічними й не відповідали навіть мінімальним потребам армії; до критичного мінімуму знизився обсяг виробництва по багатьох видах військової продукції; оборонні замовлення зменшилися нижче мінімально допустимого рівня. Це призвело до зростання витрат у розрахунку на одиницю продукції, а також до загрози деградації і навіть втрати високотехнологічних виробництв. Якщо 1991 року оборонна продукція становила 27 % від загального обсягу продукції машинобудування, то 1997-го — лише 4 %. І такі тенденції зберігались протягом тривалого проміжку часу.

*СолопенкоТетяна Василівна — студентка фінансово-економічного факультетуДВНЗ «Київський національний економічнийуніверситет імені Вадима Гетьмана», Tanya060194@yandex.ru

Зважаючи на зазначене, актуальним є питання збереження національного ОПК, підвищення його спроможності щодо розробки, випробування, виробництва та модернізації бронетанкового озброєння і техніки сухопутних військ Збройних Сил України шляхом збільшення видатків з бюджету України на оборону.

Результати. До останнього часу оборонно-промислові комплекси більшості країн світу, в тому числі і України, були зосереджені на забезпеченні обороноздатності національних Збройних Сил, але нові тенденції розвитку світової оборонної промисловості свідчать про перехід від орієнтації суто на задоволення власних потреб до розвитку світового ринку озброєння та військової техніки (далі — ОВТ) як високодохідного джерела.

У рейтингу країн світу за видатками на військову промисловість у 2014 році першу п'ятірку посідали: США (762 млрд дол. США), Китай (130 млрд дол. США), Росія (43 млрд дол. США), Великобританія (40 млрд дол. США) та Японія (36 млрд дол. США) відповідно [2]. Розглянемо динаміку та сучасний стан видатків бюджетів країн США, Росії та України на ОПК.

Військово-промисловий комплекс США — альянс монополістичного ядра американської військової промисловості з верхівкою державного апарату. Головні його компоненти — керівництво військово-промислових корпорацій, верхівка Пентагону та інших військових відомств. У військово-політичному блоці НАТО ОПК США є найпотужнішим і найзрілішим.

Розглянемо, яку ж частку у ВВП займає у цій країні оборонна галузь. За даними Бюро економічного аналізу США (Bureau of Economic Analysis) видатки з бюджету США на оборону за період з 2012 по 2014 роки скорочувались. Так, у 2012 році вони становили 818 млрд дол. США, що становило 5,1 % від ВВП країни, у 2013 р. відбулось скорочення на 48,92 млрд дол. США і становили — 769,92 млрд дол. США (4,6 % від ВВП) і у 2014 р. — 761,5 млрд дол. США, тобто 4,4 % від ВВП. При цьому обсяг ВВП держави протягом даного періоду постійно зростав (табл. 1).

Таблиця 1

ЧАСТКА ПЛАНОВИХ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ США НА НАЦІОНАЛЬНУ ОБОРОНУ У ВВП

Роки	2012	2013	2014
Показник			
ВВП, млрд. дол. США	16163,15	16768,05	17418,93
ВВП, %	100,00	100,00	100,00
Національна оборона, млрд. дол. США	818,00	769,92	761,50
Національна оборона, %	5,10	4,60	4,40

Джерело: складено автором за [3]

Отже, інвестиції в оборонну галузь США свідчать про гарантування надійної безпеки держави. Для утримання лідируючих позицій у світі США витрачає значні кошти на армію і спецслужби. Ухвалений військовий бюджет на 2015 рік склав близько 577 млрд доларів, що забезпечить надійне становище провідним американським оборонним компаніям, повідомляє провідний експерт інвестиційного департаменту Альпарі Леонід Матвеев.

На думку багатьох фахівців, високий рівень розвитку авіакосмічної галузі США за останні десятиріччя був досягнутий завдяки здійсненню раціональної концентрації науково-промислового потенціалу та глобалізації воєнного виробництва у спосіб злиття компаній і створення надпотужних промислових структур (Boeing, Grumman, Lockheed Martin, Raytheon), які стали основою ОПК.

Також США має багато інноваційних проектів щодо оборони своєї держави, однією з них є всесвітньовідома системи протиракетної оборони GMD. Вартість впровадження даної системи становить 40 млрд дол. США (13 % від бюджету на дослідження і розвиток військової техніки) [4]. З її допомогою військові США здійснили майже одночасне перехоплення двох крилатих і однієї балістичної ракети над Тихим океаном. Дане впровадження можна вважати досягненням американської оборонної промисловості. Проте програма розробки GMD США протягом усього свого існування (понад 5 років) регулярно стикається з різними труднощами і критикою. На даний момент система удосконалюється, що свідчить про щорічні інвестиції у розвиток GMD [5].

США інвестує у розвиток іноземних оборонних комплексів, зокрема було виділено на 2015 рік Ізраїлю 225 млн дол. США на систему протиракетної оборони «Залізний купол» та Україні 19 млн дол. США на підготовку Нацгвардії.

Росія входить у трійку країн з найбільшими інвестиційними державними витратами на національну оборону. Активний розвиток оборонної промисловості розпочався з 2007 року.

Аналіз статистичних даних свідчить про те, що протягом останніх 3-х років Росія значно збільшила свої видатки у військову галузь, зокрема у 2013 році порівняно з 2012 р. видатки на оборону зросли на 7,7 млрд дол. США і склали 36,1 млрд дол. США, що становить 3,2 % від ВВП держави, а це на 0,3 % більше, ніж у попередньому році. У 2014 році видатки на ОПК зросли на 6,8 млрд дол. США і становили 42,9 млрд дол. США, що становить 3,4 % від ВВП країни (табл. 2).

Таблиця 2

ЧАСТКА ПЛАНОВИХ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НА ОБОРОНУ У ВВП

Показник \ Роки	2012	2013	2014
ВВП, млрд. дол. США	1068,00	1137,00	1227,00
ВВП, %	100,00	100,00	100,00
Національна оборона, млрд. дол. США	28,40	36,10	42,90
Національна оборона, %	2,90	3,20	3,40

Джерело: складено автором за [6].

Військовий бюджет Росії на 2014 р. астрономічний — 56 млрд дол. США (4,2 % ВВП). Бюджет виріс на 13,1 млрд дол. США порівняно з 2014 роком, а це зростання на 33 %. У 2015 р. скорочено витрати на медицину (на 25 %), освіту, культуру, дороги. І лише військові витрати не підлягають скороченню. У 2016 р. році на ці цілі заплановано 53,4 млрд дол. США (3,7 % від ВВП), а в 2017 р. — 55,6 млрд дол. США (3,6 %) (табл. 3).

Таблиця 3

Запланований військовий бюджет Росії на 2015-2017рр.

Рік	2015	2016	2017
Військовий бюджет, млрд дол. США	56,0	53,4	55,6
Частка у ВВП, %	4,2	3,7	3,7

Джерело: складено автором за [7].

Основна частина витрат Міноборони Російської Федерації у 2015 році, крім іншого, буде спрямована на подальше переозброєння, нові зразки озброєння, військової та спеціальної техніки та соціальний захист військово-службовців.

Підрозділ «Збройні сили РФ» займає в структурі витрат пріоритетне місце — у 2015—2017 роках на нього припадає понад 80 % усіх витрат.

За темпами ринкових перетворень в ОПК Україна значною мірою поступається США та Росії. За час незалежності вітчизняний ОПК накопичив значні проблеми, які пов'язані не стільки із відсутністю внутрішніх замовлень, як із відсутністю гармонізованої стратегічно орієнтованої державної політики спрямованої на прискорений розвиток наукоємних галузей виробництва із наближенням до замкненості виробничого циклу (для деяких зразків ОВТ імпорт комплектуючих і матеріалів досягають 80 %). Зношеність обладнання, за оцінками експертів, досягла критичної межі, що ставить питання про необхідність створення виробництв, на базі існуючих технологій, фактично «з нуля» таких сегментів, як бронетанкобудування, радіолокацію, оптико-електронну промисловість. Вирішення усіх перелічених проблем дасть можливість значно підвищити конкурентоздатність вітчизняного ОВТ на світовому ринку озброєння.

Доцільним є аналіз частки видатків бюджету на оборону у ВВП в Україні (табл. 4).

Таблиця 4

Частка планових видатків бюджету на оборону у ВВП в Україні*

Показник \ Роки	2012	2013	2014
ВВП, млрд. дол. США	176,30	182,03	130,91
ВВП, %	100,00	100,00	100,00
Національна оборона, млрд. дол. США	2,05	1,91	2,29
Національна оборона, %	1,16	1,05	1,75

Примітка. * за середнім курсом НБУ за звітний період.

Джерело: складено автором за [8].

Як видно з табл. 4, бюджетні видатки на національну оборону протягом 2012—2014 років склали в середньому 1,32 % від ВВП країни. При чому у 2013 році порівняно з попереднім їх обсяг скоротився на 141 млн дол. США і становив 1,912 млрд дол. США (1,05 % від ВВП країни). Вже у 2014 році видатки на ОПК зросли на 20 % і становили 2,298 млрд дол. США, що складає 1,75 % від ВВП. У 2015 році частка видатків значно зросла і становить 5,3 % від ВВП. На засіданні РНБО Президент України Петро Порошенко зазначив, що видатки на оборону у 2016 році знову зростуть.

Рівень, на якому нині перебувають Збройні Сили України (ЗСУ), не є випадковим. Для того щоб змінити ситуацію в майбутньому, і не лише найближчому, а й у довгостроковій перспективі, необхідно діяти вже сьогодні. Світова практика показує, що видатки на оборону мають розподілятися таким чином: 50 % — на утримання збройних сил, 20 % — на підготовку збройних сил і 30 % — на розвиток ОВТ.

Аналіз розподілу ресурсів в Україні свідчить, що основний їх обсяг спрямовується на утримання ЗСУ, тобто йдеться про так званий бюджет «поточного проїдання», що видно з табл. 5.

Таблиця 5

Дані про суму фактичних видатків зведеного бюджету України на оборону за 2012-2014 роки, млрд. дол. США*

	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Утримання збройних сил	1,490	1,404	1,871
Підготовка збройних сил	0,088	0,205	0,093
Розвиток ОВТ	0,182	0,132	0,333
Разом	1,759	1,741	2,297

Примітка. * за середнім курсом НБУ за звітний період.

Джерело: складено автором за [8].

Для порівняння світової практики спрямування фінансових ресурсів на оборону з українською, розглянемо структуру видатків Міністерства оборони України за 2012—2014 рр. (рис. 1). Частка видатків на утримання збройних сил протягом аналізованого періоду в середньому становить 81 %, у той час як у розвинених країнах світу 50 %. Фінансування державою розвитку озброєння та військової техніки взагалі у 3 рази менше необхідного значення, що вкрай негативно відображається на розвитку ОПК. Стає зрозумілим, що основною проблемою ОПК є неефективне використання ресурсів.

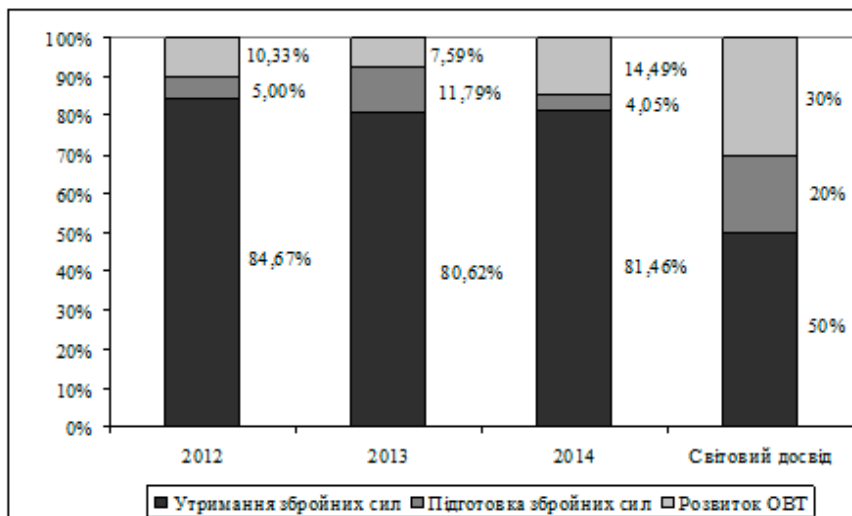

Рис. 1. Структура видатків Міністерства оборони України за 2012—2014 рр.

Джерело: складено автором за даними МОУ [8]

Складання раціонального оборонного бюджету як складової державного бюджету неможливе без відновлення вітчизняного виробництва на основі оновлення технології та залучення до нього вивільнених працівників. Основними в цьому процесі є поглиблення фінансової стабілізації та зростання прибутків, які можливі лише на основі реального за своїми доходами бюджету.

Для планування оборонного бюджету важливо рішуче ставити питання про економічну стабілізацію вітчизняного виробництва та його подальший розвиток, зміцнення фінансів низової ланки підприємств та організацій, суб'єктів економічної діяльності. До розширеного відтворення виробництва відкриває дорогу зниження податкового тиску й запровадження нової політики амортизації. Реалізація цих завдань дасть змогу перейти від формальних атрибутів державності, зокрема й у ЗСУ, до реального та якісного їх наповнення.

За попередніми даними Центру дослідження армії, конверсії і роззброєння (CACDS), Україна входить до числа десяти найбільших світових експортерів ОПК. Зокрема, за обсягом угод на постачання озброєнь у країни, що розвиваються, Україна розділила сьоме і восьме місця з Ізраїлем (по 4 млрд дол.). За цим показником попереду неї в останні чотири роки такі держави: США (112987 млн дол.), Росія (31,1 млрд дол.), Франція (17,3 млрд дол.), Китай (8,1 млрд дол.), Італія (5,8 млрд дол.) і Німеччина (5,2 млрд дол.) [9].

Отже, всі ці роки ОПК працював не на потреби української армії — до 97 % нової продукції йшло на експорт. Хоча десятки видів озброєння, які випускаються в Україні, могли б оновлювати вітчизняні збройні сили.

Порівняння видатків бюджету на оборону США, Російської Федерації та України дозволяє стверджувати таке.

Зважаючи на обсяги щорічного бюджету, що виділяється на оборону США, безпека країни гарантована, крім того відбувається постійний розвиток комплексу, шляхом фінансування наукоємних військових галузей. Як висновок, можна сказати, що стратегічним завданням США у реформуванні ОПК є створення на базі оборонного і цивільного секторів економіки єдиного промислового комплексу, спроможного реалізувати науково-технічні напрацювання і досягнення оборонних і цивільних виробництв завдяки використанню технологій подвійного призначення, єдиних механізмів управління виробничою сферою, єдиних стандартів і специфікацій, що зумовлює необхідність розширення та зміцнення співробітництва між Міністерством оборони США та Міністерством промисловості США на основі нових виробничо-технологічних зв'язків і відносин.

На момент розпаду Радянського Союзу в Російській Федерації, як і в Україні, головними проблемами ОПК були розпорошеність підприємств по республіках, які стали незалежними державами, і розрив коопераційних зв'язків виробництв, що зумовило необхідність переходу оборонних підприємств і організацій на інші формати діяльності. Вирішення цієї проблеми потребувало структурної перебудови оборонно-промислової сфери та пошуку нових шляхів завантаження виробничих потужностей.

Основні зусилля Російської Федерації були спрямовані на здійснення структурної перебудови ОПК, налагодження виробництва бойової авіації та регіона-

льних літаків для внутрішніх потреб і на експорт, розширення спільного виробництва авіаційної продукції з іноземними фірмами й компаніями.

Держава активно спонукає розвиток оборони шляхом фінансування з Державного бюджету. Так, частка видатків на оборону у ВВП країни знаходиться майже на одному рівні з найрозвиненішими країнами світу.

На сьогодні Росія активно вдосконалює свій ОПК, а саме: відбувається приведення у відповідність складу і структури науково-технічного й виробничого потенціалів до потреб ЗСУ, створення нових виробничих структур, здійснення технологічного оновлення оборонних виробництв, забезпечення розвитку критичних технологій і технологій подвійного використання, вдосконалення системи державного управління ОПК тощо.

В Україні існує критична загроза економічній безпеці. Здійснені на початку нового століття реструктуризація та модернізація в окремих галузях ОПК України не дали очікуваних результатів через недостатнє фінансування та допущені суттєві помилки в організації та управлінні ОПК. У результаті відбулася часткова втрата науково-технічного і виробничого потенціалу. Україна фактично втратила свій імідж у технологічній сфері.

Перш за все, це пов'язано із відсутністю ініціативи зі сторони держави. У зв'язку із чим, актуальними є слова американського економіста і соціолога Пітера Друкера, який вбачає у впровадженні венчурного підприємництва нову форму розвитку економіки, яка буде «періодом великих можливостей, швидко зростаючої зайнятості в різних сферах та інтенсивності загального зростання» [10], що безпосередньо спостерігається в США та інших розвинених економіках світу.

Певні кроки до стабілізації держава робить, зокрема розроблена «Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року» [11], яка передбачає, що саме підприємства ОПК, враховуючи їх високий науковий і технологічний потенціал, найближчим часом мають стати осередками розвитку високотехнологічної конкурентоспроможної продукції цивільного профілю, частка якої складе 70—75 % загального обсягу виробництва ОПК. Велике значення має державне стимулювання розвитку широкої кооперації вітчизняних виробництв такої продукції з високотехнологічними фірмами і альянсами з-за кордону – США, Європи, Японії.

Висновки. Оптимізація формування і раціональне виконання оборонного бюджету на утримання збройних сил можливі на основі стабільного розвитку економіки та раціонального індикативного планування їх розміру. При цьому слід орієнтуватися на оптимальні потреби ЗСУ та підвищення їхньої боєздатності. Сьогодні фінансове забезпечення збройних сил стало вирішальною ланкою всієї воєнної політики держави. Недостатні відрахування коштів є свідченням того, що державна воєнна політика неефективна, не забезпечує зростання боєздатності, перешкоджає розбудові оптимального оборонного комплексу. З воєнно-стратегічного погляду нинішня воєнно-фінансова політика держави щодо збройних сил — небезпечна, не сприяє зміцненню її суверенітету і незалежності.

Література

1. Україна в ході технічного переозброєння ОПК належить вирішувати «виклик» створення нових виробництв «з нуля» — військовий експерт / [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://wartime.org.ua/6259-ukrayina-v-hod-tehpereozbroynnya-opk-nalezhit-irshuvativiklik-stvorennya-novih-virobnictv-z-nulya-vyskoviy-ekspert.html>.
2. Офіційний сайт інформаційного агентства «УНІАН» [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://economics.unian.ua/>
3. Bureau of Economic Analysis [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.bea.gov>
4. Ballistic Missile Defense System. GlobalSecurity. [Електрон. ресурс].-Режим доступу до ресурсу: <http://www.globalsecurity.org/space/systems/bmds.htm>
5. The Role of the U.S. National Innovation System in the Development of the PEM Stationary Fuel Cell [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.oecd.org/sti/inno/35306155.pdf>
6. Офіційний сайт Міністерства оборони Російської Федерації [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://mil.ru>
7. Інтерфакс [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.interfax.ru/>
8. Офіційний сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://www.mil.gov.ua/>
9. Військові новини світу [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <http://wartelegraph.ru/ssha-protestirovali-obnovlennuyu-sistemu-pro-i-perexvatili-odnovremenno-tri-rakety/>
10. Drucker Peter F. Management Challenges for the 21st Century — Butterworth-Heinemann Ltd, Oxford, 1999
11. Концепція загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України на період до 2017 року / [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: http://industry.kmu.gov.ua/industry/control/uk/publish/article;jsessionid=008C01C21F3CB69737D3E238151BF90D.app9:1?art_id=57967&cat_id=57966.

References

1. Vijs'kovij ekspert. «Ukraina v hodi tehnicnogo pereozbroennja OPK nalezhit' virishuvati «viklik» stvorennja novih virobnictv «z nulja».» Accessed November 26, 2015. <http://wartime.org.ua/6259-ukrayina-v-hod-tehpereozbroynnya-opk-nalezhit-irshuvativiklik-stvorennya-novih-virobnictv-z-nulya-vyskoviy-ekspert.html>.
2. Oficijnij sajt informacijnogo agentstva «UNIAN». Accessed November 26, 2015. <http://economics.unian.ua/>
3. Bureau of Economic Analysis. Accessed December 2, 2015. <http://www.bea.gov>
4. Ballistic Missile Defense System. GlobalSecurity. Accessed November 26, 2015. <http://www.globalsecurity.org/space/systems/bmds.htm>
5. «The Role of the U.S. National Innovation System in the Development of the PEM Stationary Fuel Cell». Accessed December 5, 2015. <http://www.oecd.org/sti/inno/35306155.pdf>
6. Oficijnij sajt Ministerstva obroni Rosijs'koj Federacii. Accessed November 19, 2015. <http://mil.ru>
7. Interfaks. Accessed December 2, 2015. <http://www.interfax.ru/>

8. Oficijniy sajt Ministerstva oboroni Ukraïni. Accessed November 25, 2015. <http://www.mil.gov.ua/>
9. Vijs'kovi novini svitu. Accessed December 4, 2015 <http://wartelegraph.ru/ssha-protestirovali-obnovlennuyu-sistemu-pro-i-perexvatili-odnovremenno-tri-rakety/>
10. Drucker, P. F. «Management Challenges for the 21st Century». Butterworth-Heinemann Ltd, Oxford, 1999.
11. Koncepçija zagal'nodержavnoi cil'ovoï programi rozvitku promislivosti Ukraïni na period do 2017 roku. Accessed November 26, 2015. Accessed November 26, 2015. http://industry.kmu.gov.ua/industry/controluk/publish/article;jsessionid=008C01C21F3CB69737D3E238151BF90D.app9:1?art_id=57967&cat_id=57966.

РАСХОДЫ БЮДЖЕТА НА ОБОРОНУ: СОВРЕМЕННАЯ СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ (НА ПРИМЕРЕ США, РОССИИ И УКРАИНЫ)

Т. В. Солопенко, студентка финансово-экономического факультета ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»

Аннотация. Статья посвящена исследованию вопроса финансирования расходов на оборону и их достаточности для расширения оборонно-промышленного комплекса Украины и обеспечения обороноспособности страны. Проанализированы расходы бюджетов на ОПК Украины, США и России и предложены их оптимальную структуру в Украине. Отражены основные проблемы в развитии ОПК Украины сегодня, проанализированы причины и возможные варианты их решения.

Ключевые слова: Национальная оборона, расходы бюджета, оборонно-промышленный комплекс, вооружение и военная техника.

EXPENDITURES ON DEFENSE: CURRENT STATE AND PERSPECTIVES (ON THE EXAMPLE OF THE USA, RUSSIA AND UKRAINE)

T. Solopenko, student of the Faculty of Finance and Economics, SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

Abstract. The article deals with the characteristics of the military-industrial complex of Ukraine and its comparison with defense industry of USA and Russia. The author presents a detailed analysis of budget expenditures on defense and gives optimal structure of expenditure Ministry of Defence of Ukraine to provide reliable protection of state borders.

The author also determines the basic problems of the current state of the military-industrial complex of Ukraine, the causes of these problems and possible solutions. He believes that Ukraine should adopt the experience defense funding in developed countries, including Russia and the United States and restructure the Ministry of Defence spending by reducing the share of the maintenance armed forces and increasing the share improvement and updating technology and equipment.

The author emphasizes on the importance of increasing the share of funding for the national budget funds on the military-industrial complex of Ukraine, immediate carry out all possible steps to eliminate this problem in Ukraine to ensure the defense potential of the state in today's conditions.

Keywords: National defense, budget spending, defense industry, weapons and military equipment.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2016

УДК 336.71

Щуревич Оксана Ігорівна*

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті розглянуто сутність банків з іноземним капіталом; охарактеризовано позитивні та негативні сторони їхньої присутності в українському банківському секторі; окреслено їхні ринкові позиції; проаналізовано основні показники діяльності банків з іноземним капіталом, а саме здійснено аналіз активів, зобов'язань, власного капіталу та фінансових результатів діяльності; на основі проведеного дослідження надано рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення механізму регулювання діяльності банків з іноземним капіталом.

Ключові слова: Банки з іноземним капіталом, регулювання діяльності банків з іноземним капіталом, банківська система, статутний капітал, власний капітал.

Вступ. Тенденція до глобалізації світових фінансових ринків сьогодні переважає у світі. Україна не могла залишитись осторонь цих процесів. Лібералізація доступу іноземних капіталів на вітчизняний банківський ринок мала низку позитивних і негативних наслідків. Важливим аспектом при інтеграції капіталу є процеси регулювання його руху для максимізації вигід та зменшення негативних наслідків його функціонування у національній економіці.

Особливого значення набуває стратегія і тактика регулювання діяльності банків з іноземним капіталом для отримання максимальних переваг і, відповідно, і мінімальних загроз для банківської системи України. Необхідно врахувати і той факт, що українська економіка потребує іноземних інвестицій, а тому дії, рішення, пов'язані з обмеженням доступу іноземного банківського капіталу мають бути виваженими. Важливим є створення умов, за яких і банки з іноземним капіталом, і з вітчизняним приватним могли б успішно функціонувати, конкурувати для досягнення важливих макроекономічних завдань. Тому актуальним залишається питання щодо можливостей регулювання діяльності банків з іноземним капіталом на українському банківському ринку, оскільки завдяки зрос-

*Щуревич Оксана Ігорівна – аспірантка кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка. *sh-oi@ukr.net*